

سورة الاحقاف

این مختصراً

به الگوی ماندگار ولایت مداری

در عرصه مبارزه بی‌امان با استکبار

شهید عالی مقام

سپهبد حاج قاسم سلیمانی رحمۃ اللہ علیہ

تقدیم می‌کنیم.

اولین آزمون گام دومی

از منظر آیات، روایات
و بیانات فقها

شناسنامه کتاب

نام کتاب: انتخابات از منظر آیات، روایات
و بیانات فقها
اولین آزمون گام دومی

نویسنده: محمد رضا طاهری
ناشر: انتشارات عروج ایمان
طراح جلد: سید فخرالدین موسوی
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۱۸-۱۱-۰
شمارگان: ۲۰۰۰۰ نسخه

این اثر با حمایت
اداره کل تبلیغات اسلامی استان اصفهان
چاپ و توزیع شده است.

فهرست

مقدمه ۸

فصل اول - آیات و روایات ناظر به انتخاب

کارگزاران امور مسلمین ۱۰

فصل دوم - شاخصه‌های فرد انتخاب شونده ۱۵

♦ دینداری ۱۵

♦ صداقت و امانت ۱۷

♦ خیرخواهی و دلسوزی برای مردم ۱۸

♦ شجاعت ۲۰

♦ توانایی ۲۰

♦ پرهیز از حیف و میل اموال ۲۱

♦ خردمند بودن ۲۲

♦ آگاهی به دین و مصالح جامعه ۲۳

♦ یاری مظلومان و عدالت ورزی ۲۵

فصل سوم - نظر برخی از فقهای معاصر در

خصوص شرکت در انتخابات ۲۸

♦ دیدگاه امام خمینی ره ۲۸

♦ دیدگاه آیت الله سیستانی دامت برکاته ۳۰

• دیدگاه آیت الله مکارم شیرازی دامت برکاته ۳۰

• دیدگاه آیت الله جوادی آملی دامت برکاته ۳۱

• دیدگاه آیت الله العظمی سبحانی دامت برکاته ۳۱

فصل چهارم - بیانات اخیر رهبر معظم انقلاب علیه السلام

در خصوص شرکت در انتخابات ۳۳

فصل پنجم - شاخصه کارگزاران نظام در «گام

دوم انقلاب» ۴۴

• جوان بودن ۴۴

• جهت گیری انقلابی و جهادی ۴۵

• بهره گیری از تجربه ها و عبرت های گذشته ۴۶

• به کارگیری ظرفیت های طبیعی و انسانی

کشور ۴۷

• کارآمدی، پیرانگیزه بودن و خردمندی ۴۷

• امیدواری و نگاه خوش بینانه به آینده ۴۸

• اهل معنویت و رعایت فضیلت های

اخلاقی ۴۸

• اهل ستیز با کانون های ضد معنویت و

اخلاق ۴۸

- ♦ اهل مناسبات مدیریتی خردمندانه، رعایت عدالت اقتصادی و قوی کردن اقتصاد کشور ۴۹
- ♦ اهل احساس مسئولیت، پیگیری و اقدام در خصوص سیاست های اقتصاد مقاومتی... ۵۰
- ♦ طهارت اقتصادی و شجاعت در برخورد با فساد در دستگاه های حکومتی..... ۵۱
- ♦ اهل مقابله با ترویج سبک زندگی غربی. ۵۳
- ♦ **کتاب نامه** ۵۴

مقدمه

هر چند «شاخص‌های گزینش کارگزاران حاکمیت اسلامی» و «ویژگی‌های کسی که متولّی امری از امور مسلمین می‌شود»، یکی از مباحثی است که به تفصیل در آیات و روایات ما مورد توجّه قرار گرفته و بخش قابل اعتنایی از منظومه‌ی معارفی اسلام را تشکیل می‌دهد، اما پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، این بحث مورد عنایت ویژه‌ی علما، نویسندگان حوزه‌ی معرفت دین و مبلغان قرار گرفت.

تصدّی مناصب اثرگذار در پیشرفت نظام اسلامی، خصوصاً «ریاست جمهوری» و «نماینده‌ی مجلس شورای اسلامی» بر اساس الگوی روایی - فقهی اسلام در گام دوم انقلاب اسلامی، نیازمند بازخوانی و توجّهی مجدد است؛ این مهم در این مجموعه‌ی مختصر، مروری سریع شده است.

امید که با عنایت حضرت بقیة الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف مورد استفاده‌ی ویژه‌ی مبلغان دینی قرار گرفته، ذخیره‌ی قیامت‌مان باشد؛ ان شاء الله.

اداره کل تبلیغات اسلامی استان اصفهان

فصل اول

آیات و روایات

ناظر بہ

انتخاب کارکنان امور مسلمین

فصل اول - آیات و روایات ناظر به انتخاب کارگزاران امور مسلمین

❁ «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا»؛^۱ خداوند به شما فرمان می‌دهد که امانت‌ها را به اهلش بسپارید.

❁ حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله در خصوص کسانی که اهلیت تصدی امور مسلمین را دارند، فرموده‌اند: «إِنَّ الرِّئَاسَةَ لَا تَصْلُحُ إِلَّا لِأَهْلِهَا فَمَنْ دَعَا النَّاسَ إِلَى نَفْسِهِ وَفِيهِمْ مَنْ هُوَ أَعْلَمُ مِنْهُ لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»؛ ریاست تنها برای اهلش صلاحیت دارد؛ پس کسی که مردم را به سوی خود دعوت می‌کند در حالی که در میان آن‌ها داناتر از او هست، خداوند در روز قیامت به او نظر نخواهد کرد.^۲

❁ آن حضرت صلی الله علیه و آله در تبیین یکی از مهم‌ترین شاخص‌های لازم برای تصدی امری از امور مسلمین می‌فرمایند: «مَنْ تَقَدَّمَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَهُوَ يَرَى أَنَّ فِيهِمْ مَنْ هُوَ أَفْضَلُ مِنْهُ فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُسْلِمِينَ»؛ کسی که چیزی از امور مسلمین را برعهده گیرد، سپس فردی را عهده

۱. نساء، ۵۸.

۲. الإختصاص، شیخ مفید، ص ۲۵۱.

دارکاری کند در حالی که فرد افضل از او را می یابد،
به خدا و رسول او خیانت کرده است.»^۱

✽ پیامبر اکرم ﷺ در روایتی دیگری می فرماید:
«مَنْ اسْتَعْمَلَ عَامِلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّ
فِيهِمْ أَوْلَىٰ بِذَلِكَ مِنْهُ وَأَعْلَمَ بِكِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ
نَبِيِّهِ فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَجَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ»؛ هر
کس مردی را برده تن ریاست دهد و بداند که
میان آن ها کسی هست که از او برتر است، و
عالم تر است به کتاب خدا و سنت نبی ﷺ او،
پس با خدا و رسول خدا و جماعت مسلمین
خیانت کرده است.»^۲

✽ عیص بن قاسم گوید، از امام صادق علیه السلام
شنیدم که فرمودند: «عَلَيْكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَخَذِهِ
لَا شَرِيكَ لَهُ وَانْظُرُوا لِأَنْفُسِكُمْ فَإِنَّ الرَّجُلَ
لَيَكُونُ لَهُ الْغَنَمُ فِيهَا الرَّاعِي فَإِذَا وَجَدَ رَجُلًا هُوَ
أَعْلَمُ بِغَنَمِهِ مِنَ الَّذِي هُوَ فِيهَا يُخْرِجُهُ وَيَجِيءُ
بِذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي هُوَ أَعْلَمُ بِغَنَمِهِ مِنَ الَّذِي
كَانَ فِيهَا»؛ شما را به تقوای خداوندی که
واحد است و شریکی ندارد سفارش می کنم،
به نفس خودتان توجه کنید، قسم به خدا
اگر کسی گوسفندانی داشته باشد و برای آن ها
چوپانی به خدمت گرفته باشد و سپس مردی
را بیابد که به مصالح گوسفندان او اعلم از

۱. الحیة، ج ۲، ص ۵۸۶؛ الغدير، ج ۸، ص ۲۹۱ به نقل از:
التمهید، ص ۱۹۰.
۲. نهج الفصاحة، ص ۳۶۱.

چوپان اوست، چوپان خود را اخراج می‌کند و شخص اعلم را به خدمت می‌گیرد.»^۱

✽ علمای اهل سنت هم روایات بسیاری با مضامین نزدیک به این روایات از پیامبر اعظم ﷺ نقل کرده‌اند که آن حضرت چنین فرموده‌اند: «مَنْ اسْتَعْمَلَ عَامِلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّ فِيهِمْ أَوْلَىٰ بِذَلِكَ مِنْهُ وَاعْلَمَ بِكِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ نَبِيِّهِ فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَجَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ»؛ هر که در میان چند مسلمان یک نفرشان را رئیس قرار دهد و بداند در میان آن چند نفر کسی بهتر و لایق‌تر و عالم‌تر به کتاب خدا و سنت نبی‌اش است، به خدا و رسولش و همه مسلمانان خیانت کرده است.»^۲

✽ امیرمؤمنان علی (علیه السلام) در تحلیلی تمدنی فرمودند: «يَسْتَدَلُّ عَلَىٰ أَدْبَارِ الدُّوَلِ بِأَرْبَعٍ: تَضْيِيعُ الْأَصُولِ وَالتَّمَسُّكُ بِالْفُرُوعِ وَتَقْدِيمُ الْأَرَادِلِ وَتَاخِيرُ الْأَفَاضِلِ»؛ چهار چیز باعث شکست دولت‌ها می‌شود:

۱. ضایع کردن اصول (مسائل مهم)
۲. سرگرم شدن به فروع (کم‌اهمیت)
۳. به کار گماردن آدم‌های پست
۴. کنار گذاردن انسان‌های فاضل.^۳

۱. وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۵؛ الکافی، جلد ۸، ص ۲۶۴.

۲. کنز العمال، ج ۶، ص ۱۹؛ جامع الصغير، ج ۱، ص ۴۵۵.

۳. غرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۴۲.

❁ در روایتی بسیار زیبا و کاربردی از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله نقل شده که فرمودند: «لَا يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يُذِلَّ نَفْسَهُ قِيلَ لَهُ: وَكَيْفَ يُذِلُّ نَفْسَهُ؟ قَالَ: يَتَعَرَّضُ لِمَا لَا يُطِيقُ»؛ مؤمن حق ندارد خود را به ذلت بیندازد. پرسیده شد چگونه به ذلت می افتد؟ فرمود: خود را داوطلب کاری کند که بیش از توان اوست.^۱

فصل دوم

شاخصه‌های فردا انتخاب شونده

فصل دوم - شاخصه‌های فردانتخاب‌شونده

♦ دینداری

قال علی علیه السلام: «لَا تَثِقَنَّ بِعَهْدٍ مَن لَدَيْنَ لَهٗ»؛ به عهد و پیمان کسی که دین ندارد اعتماد نکن.^۱ امام خمینی رحمته الله علیه در مورد این شاخص می‌فرماید: «کسانی را انتخاب کنید که ۱۰۰ درصد مسلمان و معتقد به احکام اسلام و معتقد به اجرای احکام اسلام و مخالف با مکتب‌های انحرافی و معتقد به جمهوری اسلامی باشند. باید به اشخاصی که احتمال انحراف در آنان می‌رود، رأی ندهید.»^۲

حضرت آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه نیز می‌فرماید: «کسانی که متدین و ملتزم به احکام اسلام نیستند و اهل نماز و روزه و وظایف شرعیه نمی‌باشند، لیاقت عهده‌داری مشاغل اجتماعی اسلامی و مناصب عمومی را ندارند و اگر عهده‌دار شوند، غاصب و متجاوز به حقوق عمومی شناخته می‌شوند.»^۳

۱. غرر الحکم و درر الکلم، ح ۱۰۱۶۳.

۲. صحیفه امام، ج ۱۸، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه، ص ۱۵۲.

۳. توضیح المسائل مراجع، سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، ج ۲، دفتر انتشارات اسلامی، ص ۸۷۵.

حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای برگرفته از می‌فرمایند: «انتخاب صالح - در درجه اول - یعنی انتخاب نماینده متدین. برای نماینده، آگاهی سیاسی لازم است؛ جرأت و جسارت در برخورد با مسائل لازم است؛ آگاهی از مسائل جهان لازم است. همه اینها لازم است. لکن رکن اصلی، تدین است؛ یعنی اعتقاد به اسلام و به اصول و پایه‌های دینی و عامل بودن به اینها. این، اساس قضیه است. نماینده‌ای که متدین باشد، شما خاطرتان جمع است که خیانت نخواهد کرد؛ کار خلاف نخواهد کرد؛ حتی کوتاهی و سستی نخواهد کرد. نماینده متدین، هریک ساعتی را که بخواهد غیبت کند و در مجلس نباشد، احساس می‌کند این خلاف شرع است و چون متدین است، این خلاف شرع را انجام نمی‌دهد. نماینده متدین، از تریبون مجلس برای گفتن سخن ناحق، استفاده نمی‌کند. نماینده متدین، مصالح انقلاب و کشور را بر مسائل شخصی یا گروهی، مقدم می‌داند. تدین، این خصوصیات و این خواص مهم را دارد. اگر این شرط را بتوانید تأمین کنید و نماینده متدین را آن شاء الله پیدا و انتخاب کنید، آن جهات بعدی قابل تأمین تر است.»

حضرت آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله در پاسخ این پرسش که «رای دادن به نمایندگان که برای دفاع از اصول و معیارهای اخلاقی و ارزشی جامعه بر نمی خیزند و در برخی موارد به منافع شخصی و گروهی خود می اندیشند، چه صورت دارد؟» فتوا داده اند: «به چنین اشخاصی نباید رای داد.»^۱

♦ صداقت و امانت

امام صادق علیه السلام صدق و امانت را شاخص ارزیابی افراد بیان می فرماید: «لَا تَغْتَرُوا بِصَلَاتِهِمْ وَلَا بِصِيَامِهِمْ... وَلَكِنْ اخْتَبِرُوهُمْ عِنْدَ صِدْقِ الْحَدِيثِ وَ آدَاءِ الْأَمَانَةِ»؛^۲ به نماز و روزهی افراد فریفته نشوید... آنان را به راستگویی و ادای امانت بیازمایید!

امام باقر علیه السلام نیز نتیجه اعتماد به افراد غیر امین را این گونه تشریح می فرماید: «مَنْ اِثْتَمَنَ غَيْرَ مُؤْتَمِنٍ فَلَا حُجَّةَ لَهُ عَلَى اللَّهِ»؛ کسی که غیر امین را امین و معتمد شمارد، حجّتی نزد خدا ندارد.^۳

مقام معظم رهبری رحمته الله در خصوص این شاخص فرموده اند: «اساس درهمه مسئولیت ها، تدین،

۱. مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، سیدمحسن محمودی، ج ۱، ص ۱۱۱.

۲. الکافی، ج ۲، ص ۱۰۴.

۳. همان، ج ۵، ص ۲۹۹.

امانت و صداقت است. اگر آدم‌های کارآمد، امانت و صداقت نداشته انتخابات از منظر فقه و اخلاق باشند، کارآمدی آن‌ها به نفع مردم تمام نخواهد شد. علاوه بر کارآمدی، انسان‌ها باید متدین، امین، صادق، رو راست و دلبسته به اهداف و آرمان‌های دینی مردم باشند؛ اینطور افراد را پیدا کنید و به آن‌ها رأی دهید.»^۱

♦ خیرخواهی و دلسوزی برای مردم

حضرت علی علیه السلام در تبیین حقوق واجب الهی می‌فرمایند: «لَكُنْ مِنْ وَاجِبِ حُقُوقِ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ النَّصِيحَةُ بِمَبْلَغِ جُهِدِهِمْ، وَالتَّعَاوُنُ عَلَى إِقَامَةِ الْحَقِّ بَيْنَهُمْ»؛ از حقوق واجب خداوند بر بندگان این است که با تمام توانشان خیرخواه یکدیگر باشند و برای برپا داشتن حق در میان خویش، همیاری کنند.^۲

مقام معظم رهبری رحمته الله در تبیین این شاخص فرموده‌اند: «مجلس شورای اسلامی، مجلس مردم است. مجلس خان‌ها نیست؛ مجلس آحاد مردم است. نماینده‌ای که انتخاب می‌شود، باید دلسوز مردم باشد، صادق باشد، صمیمی باشد و بخواهد برای مردم کار کند. بعضی تظاهر به کار می‌کنند، اما کار نمی‌کنند. این، به درد نمی‌خورد. باید برای

۱. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۰/۲/۲۸

۲. نهج البلاغه، خطبه ۲۱۶

مردم کار کرد. صداقت و دلسوزی نماینده‌ای را که می‌خواهید انتخاب کنید، تشخیص دهید و بعد او را برگزینید.»^۱

اثر این خیرخواهی و دلسوزی برای مردم، در روایتی از وجود مقدس پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله تشریح شده است: «مَنْ وَلِيَ شَيْئًا مِنْ أُمُورِ أُمَّتِي فَحَسُنَتْ سَرِيرَتُهُ لَهُمْ رَزَقَهُ اللَّهُ تَعَالَى الْهِيبَةَ فِي قُلُوبِهِمْ، وَمَنْ بَسَطَ كَفَّهُ لَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ رُزْقَ الْحَيَّةِ مِنْهُمْ، وَمَنْ كَفَّ عَنْ أَمْوَالِهِمْ وَقَرَّ اللَّهُ (عَزَّ وَجَلَّ) مَالَهُ، وَمَنْ أَخَذَ لِلْمَظْلُومِ مِنَ الظَّالِمِ كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ مُصَاحِبًا، وَمَنْ كَثُرَ عَفْوُهُ مُدَّ فِي عُمرِهِ، وَمَنْ عَمَّ عَدْلُهُ نُصِرَ عَلَى عَدُوِّهِ»؛ هر کس عهده‌دار کاری از امور امت من شود و نسبت به آنان حسن نیت به خرج دهد، خداوند متعال هیبت در دل‌های آنان را روزی او فرماید و هر کس دست احسان خود را به روی آنان بگشاید، محبت و دوستی ایشان را روزیش گرداند و هر کس از دست درازی به اموال آنان خوشتنداری کند، خداوند عز و جلّ دارایی او را زیاد کند و هر کس داد ستمدیده را از ستمگر بستاند، همنشین من در بهشت باشد و هر کس عفو و گذشتش زیاد باشد، عمرش دراز گردد و هر که عدالتش فراگیر باشد، در برابر دشمنش یاری گردد.^۲

۱. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۷۱/۱/۷

۲. بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۳۵۹.

♦ شجاعت

از ویژگی‌های مجریان و مسئولان، شجاعت و قاطعیت آن‌هاست. آنان نباید در برابر هیچ سرزنشی به خود ترس راه دهند؛ همچنان که در قرآن کریم آمده است: «لَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ»^۱ از سرزنش هیچ سرزنش کننده‌ای نمی‌ترسند. امام راحل رحمة الله عليه نیز به مردم سفارش کرده‌اند که از میان انتخاب شونده‌گان شخصی شجاع، مانند مدرس را برای نمایندگی انتخاب کنند و فرموده‌اند: «کسانی را که انتخاب می‌کنید باید مسائل را تشخیص دهند، نه از افرادی باشند که اگر روس یا آمریکا یا قدرت دیگری تشری زد بترسند، باید بایستند و مقابله کنند»^۲

♦ توانایی

حضرت علی عليه السلام خطاب به مالک اشتر برای تعیین و گزینش مسؤولان و کارگزاران می‌فرماید: «وَأَجْعَلْ لِرَأْسِ كُلِّ أَمْرٍ مِنْ أُمُورِكَ رَأْسًا مِنْهُمْ لَا يَفْهَرُهُ كِبِيرُهَا وَلَا يَتَشَتَّتُ عَلَيْهِ كَثِيرُهَا»؛ ای مالک! برای هر یک از کارهای (اجتماعی و سیاسی و اقتصادی) خود، مدیر و ریسی را تعیین کن، مدیری که دارای دو ویژگی باشد: بزرگی و عظمت کار، او را ناتوان و مغلوب نسازد و زیادی و تراکم کار، رنجورش نکند.^۳

۱. مائده، ۵۴

۲. صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۲۷۶

۳. نهج البلاغه، نامه ۵۳

♦ پرهیز از حیف و میل اموال

حضرت علی علیه السلام در این خصوص فرموده‌اند:
«حُسْنُ التَّدْبِيرِ وَ تَجَنُّبُ التَّبْذِيرِ مِنْ حُسْنِ
السِّيَاسَةِ»؛ حُسن تدبیر و پرهیز از حیف و میل،
از حُسن سیاست است.^۱

یک نمونه‌ای از این حیف و میل اموال،
هزینه‌های سنگین تبلیغاتی برای کسب رأی
است؛ هزینه‌هایی که گاه از طریق سرمایه‌داران
و صاحبان قدرت و ثروت تأمین و موجب وامدار
شدن نماینده می‌شود. این موضوع مورد توجّه
و نهی رهبر بصیر انقلاب برگرفته از واقع شده است:
«آن نماینده مجلسی که با پول فلان شرکت
و فلان کمپانی و فلان ارباب و فلان پولدار
توی مجلس بیاید، مجبور است آنجایی
که آن‌ها لازم می‌دانند، قانون جعل کند،
قانون بردارد، توسعه و تضییق در قانون
بکند. این نماینده به درد مردم نمی‌خورد.
نه باید به مراکز ثروت‌های شخصی متّصل
بود، و نه به طریق اولی به ثروت‌های عمومی.
کسی بیاید از پول بیت المال مصرف کند،
برای اینکه به وکالت مجلس برسد؛ این دو
برابر اشکال دارد، اشکال مضاعف دارد. اینها را
باید مردم مراقب باشند.»^۲

۱. غرر الحکم و درر الکلم، ج ۴۸۲۱

۲. بیانات در دیدار مردم قم - ۹۰/۱۰/۱۹

«اگر نماینده‌ای بر سر کار آید که قبل از ورود به مجلس، خود را وامدار دیگران کرده و مجبور باشد در مجلس وام آن‌ها را ادا کند؛ نان‌هایی به قرض گرفته باشد و بخواهد به مجلس که رفت، قرض خود را ادا کند؛ به درد نمی‌خورد.»^۱

♦ خردمند بودن

امیربیان، حضرت علی مرتضی علیه السلام فرموده‌اند: «أَعْقَلَ الْمُلُوكِ مَنْ سَاسَ نَفْسَهُ لِلرَّعِيَّةِ بِمَا يُسْقِطُ عَنْهُ حُجَّتَهَا، وَ سَاسَ الرَّعِيَّةَ بِمَا تُثَبِّتُ بِهِ حُجَّتَهُ عَلَيْهِا»؛ خردمندترین فرمانروا کسی است که خود را چنان سیاست (تربیت) کند که جایی برای بهانه و اعتراض ملت بر او باقی نماند و با مردم چنان سیاستی در پیش گیرد که حجت خود را بر آنان تمام کند.^۲

حضرت علی علیه السلام در جای دیگری فرمایند: «إِذَا قَلَّتِ الْمَقْدَرَةُ كَثُرَ التَّعَلُّلُ بِالْمَعَاذِيرِ»؛ هرگاه قدرت (توان) کم شود، توصل به عذر و بهانه‌ها زیاد شود.^۳

حضرت آیت الله بهجت رحمته الله علیه در بیانیه‌ای در خصوص الزامات شرکت در انتخاب نوشته‌اند: «اینجانب جهات سلبیه و اثباتیه را متعرض می‌شوم. کسانی که بنا دارند در رأی دادن و

۱. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۱۳۷۴/۱۱/۲۰

۲. همان، ح ۳۳۵۰

۳. غرر الحکم و درر الکلم، ح ۴۰۳۸

یا انتخاب شدن شرکت نمایند، باید متذکر باشند که کسانی حق انتخاب شدن و امین مردم باایمان در مورد دین و دنیا بودن را دارند که از رجال با عقل کامل کافی و ایمان کامل از شیعه اثنی عشریه و با علم به مسائل شرعیه در شخصیات و اجتماعیات و باشجاعت باشند و از آن‌هایی باشند که در اظهارات و تروک، «لَا يَخَافُونَ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّائِمًا» باشند و از رشوه و تخویفات و نحو آن‌ها دور باشند. نظر نکنند که تا به حال چه بود؛ بلکه نظر نمایند که از حال چه باید بشود و چه باید نشود و باید پرهیزکار و خداترس باشند؛ اراده خدای تعالی را بر همه چیز ترجیح بدهند. اگر فاقد بعض صفات باشند، اهل ایتمان^۱ نیستند و رأی دادن برای فاقد [این]‌ها بی‌اثر است؛ بلکه جایز هم نیست.

... تفحص هم باید کامل باشد و بدون مداخله دوستی و دشمنی در امور نفسانیه باشد. در حال رأی دادن و رفتن، خدای تعالی را ناظر به تمام خصوصیات همه بدانند.»^۲

♦ آگاهی به دین و مصالح جامعه

رسول الله الاعظم صلی الله علیه و آله فرموده‌اند: «مَنْ اسْتَعْمَلَ عَمَلًا عَنِ الْمُسْلِمِينَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّ فِيهِمْ

۱. امانتداری

۲. به‌سوی محبوب، دستورالعمل‌ها و رهنمودهای آیت الله بهجت، انتشارات شفق، ص ۱۳۹

مَنْ هُوَ أَوْلَىٰ بِذَلِكَ مِنْهُ وَأَعْلَمُ بِكِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ نَبِيِّهِ، فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَجَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ»؛

هر کس، از میان مسلمانان، کارگزار گردد، در حالی که می‌داند دیگری نسبت به او در این کار، اولی و آگاه‌تر به کتاب خدا و سنت رسول اوست، به خدا و پیامبر و تمامی مسلمانان خیانت کرده است.^۱

امام خمینی رحمته الله علیه در مورد این شاخص می‌فرمایند: «انتخاب اصلح برای مسلمین یعنی انتخاب فردی که تعهد به اسلام و حیثیت آن داشته باشد؛ و همه چیز را بفهمد، چون در مجلس، اسلام تنها کافی نیست، بلکه باید مسلمانی باشد که احتیاجات مملکت را بشناسد و سیاست را بفهمد و مطلع به مصالح و مفسد کشور باشد، و ممکن است به شما و گروه شما هم مربوط نباشد. اگر اصلح را انتخاب کردید، کاری اسلامی می‌کنید.»^۲

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی دامت برکاته نیز در رساله عملیه خود مرقوم داشته‌اند: «هر مسلمانی باید استقلال جامعه مسلمانان و اعتلای کلمه اسلام و قوت و قدرت مسلمین را در برابر کفار از اهم مقاصد دانسته و جریان امور را زیر نظر داشته باشد. مسلمان اگر بتواند جامعه و مملکت را در مسیر اجرای احکام اسلام قرار

۱. الغدير، ج ۸، ص ۲۹۱

۲. صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۱۹۷

دهد و احکام اسلام را اجرا سازد، باید اقدام کند و واجب است با کسانی که این نیت را دارند، همکاری و تشریک مساعی نماید.^۱

♦ یاری مظلومان و عدالت ورزی

رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله می فرمایند: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيَسْأَلُ الْعَبْدَ فِي جَاهِهِ كَمَا يَسْأَلُ فِي مَالِهِ، فَيَقُولُ: يَا عَبْدِي، رَزَقْتُكَ جَاهًا فَهَلْ أَعْنَتَ بِهِ مَظْلُومًا، أَوْ أَعْنَتَ بِهِ مَلْهُوفًا؟»؛ همان گونه که خداوند درباره دارایی بنده از او سؤال می کند، درباره مقام و موقعیت او نیز می پرسد و می فرماید: بنده من! من، مقام و موقعیت، روزی تو کردم. آیا به وسیله آن ستم دیده ای را یاری رساندی؟ یا به فریاد غمزده ای رسیدی؟^۲

حضرت علی علیه السلام فرموده اند: «مَا حُصِّنَ الدُّوْلُ بِمِثْلِ الْعَدْلِ»؛ هیچ عاملی چون عدالت، دولت ها را استوار نمی کند.^۳

امام خمینی رحمته الله علیه نیز در خصوص این شاخص می فرمایند: «رأى خود را به شخصی که متعهد به اسلام و خدمتگزار به ملت و کشور و حامی مستضعفان ... است بدهید».^۴

۱. توضیح المسائل آیت الله العظمی صافی، ص ۴۶۲، مسئله ۲۹۰۷

۲. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۴۲۹

۳. غرر الحکم و درر الکلم، ج ۹۵۷۴

۴. صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۲۵۰

«آن‌هایی که در خانه‌های مجلل، راحت و بی‌درد آرمیده‌اند و فارغ از همه رنج‌ها و مصیبت‌های جانفرسای ستون محکم انقلاب و پابرنه‌های محروم، تنها ناظر حوادث بوده‌اند و حتی از دور هم دستی بر آتش نگرفته‌اند، نباید به مسئولیت‌های کلیدی تکیه کنند که اگر به آنجا راه پیدا کنند، چه بسا انقلاب را یک شبه بفروشند»^۱.

۱. همان، ج ۲۰، ص ۳۳۳

فصل سوم

دیدگاه برخی از فقهای معاصر
در خصوص شرکت در انتخابات

فصل سوم - دیدگاه برخی از فقهای معاصر در خصوص شرکت در انتخابات

♦ امام خمینی رحمۃ اللہ علیہ

«اگر آیه ۳۸ سوره شورا (وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ **يَيْنَهُمْ**) و اصل بیعت را به انتخابات تعبیر کنیم، می‌توان نتیجه گرفت که انتخابات در اسلام توصیه شده و رابطه اسلام و مردم سالاری در این مورد، از نوع تساوی است. اما اگر قائل به این نباشیم، از این رو که عقل بشری نیز به روش انتخابات رسیده و این روش، ارزش خود را نشان داده، می‌توانیم رابطه منطقی آورده شده در اصل تفکیک قوا را با همان دلایل، به این اصل نیز اطلاق کنیم.

[در انتخابات] چنانچه سستی بکنید، کسانی که می‌خواهند این کشور را به باد فنا بدهند، ممکن است پیروز بشوند. باید همه شما، همه ما، زن و مرد، هر مکلف همانطور که باید نماز بخواند، همانطور باید سرنوشت خودش را تعیین کند.»^۱

«این وظیفه‌ای است الهی، وظیفه‌ای است ملی، وظیفه‌ای است انسانی، وظیفه‌ای است

۱. صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۲۸.

که ما باید به آن عمل بکنیم. همه مان باید در انتخابات شرکت بکنیم.»^۱

«اکنون ما باید از آن توطئه ها و مفاسدی که از انزوای متدینین پیش آمد و سیلی ای که اسلام و مسلمین خوردند، عبرت بگیریم و بدانیم و بفهمیم که نظام اسلامی و اجرای احکام آسمانی آن و مصالح ملت و کشور اسلامی و حفظ آن از دستبرد اجانب، بستگی به دخالت اقشار ملت و به ویژه روحانیون محترم و مراجع معظم دارد و اگر خدای ناخواسته، بر اسلام یا کشور اسلامی از ناحیه عدم دخالت در سرنوشت جامعه صدمه ای وارد شود، یک یک تمام ملت در پیشگاه خدای قهار توانا، مسئول خواهیم بود و نسل های آینده که ممکن است از کناره گیری های کنونی مورد هزار گونه تجاوز واقع شوند، ما را نبخشند.»^۲

«یکی از وظایف مهم شرعی و عقلی ما برای حفظ اسلام و مصالح کشور، حضور در حوزه های انتخابیه و رأی دادن به نمایندگان صالح، کاردان و مطلع بر اوضاع سیاسی جهان و سایر چیزهایی که کشور به آن ها احتیاج دارد، می باشد.»^۳

۱. همان، ج ۱۸، ص ۳۱۸

۲. صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۲۳۱

۳. همان، ص ۱۵۲

♦ آیت‌الله العظمی سیستانی برگزیده

نماینده هیئت علمی اداره پاسخگویی آستان قدس رضوی در دیدار حضوری خدمت حضرت آیت‌الله العظمی سیستانی رسیدند و ابراز داشتند: این مرجع عالی قدر اسلام در جمعی که خدمت ایشان بودند نسبت به مقام معظم رهبری و حفظ نظام جمهوری اسلامی ایران چنین فرمودند:

«فعلاً حاکم و ساکنان جهان اسلام، رهبری علیه السلام هستند. برای حفظ نظام، حضور مردم در صحنه‌های مختلف، الزامی است.»^۱

♦ آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی برگزیده

پرسش: به نظر حضرتعالی، آیا شرکت در انتخابات شرعاً واجب است؟

پاسخ: «با توجه به شرایط موجود و اینکه دشمنان ما اصرار بر عدم شرکت در انتخابات دارند، به نظر می‌رسد که شرکت کردن تمام افراد واجد شرایط واجب است.»

پرسش: آیا رأی سفید دادن، رافع تکلیف است؟ پاسخ: «خیر، رافع تکلیف نیست.»^۲

۱. انتخابات از منظر فقه و اخلاق، اداره پاسخگویی به‌سؤالات دینی آستان قدس رضوی

۲. پایگاه اطلاع رسانی معظم له به نشانی: persian.makarem.ir

♦ آیت الله العظمی جوادی آملی رحمۃ اللہ علیہ

«تقویت نظام اسلامی با شرکت در انتخابات و مانند آن، لازم است.»^۱

♦ آیت الله العظمی سبحانی رحمۃ اللہ علیہ

«مردم با حضور پای صندوق های رأی و انتخاب فرد صالح و مؤمن، به حفظ نظام که از واجبات است کمک می کنند.»^۲

۱. استفتائات، آیت الله جوادی آملی، ص ۱۰۵

۲. خبرگزاری ایسنا، ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۶

فصل چہارم

بیانات اخیر رہبر معظم انقلاب
در خصوص انتخابات

فصل چهارم - بیانات اخیر رهبر معظم انقلاب علیه السلام در خصوص انتخابات

برادران عزیز، خواهران عزیز، ملت عزیز ایران! حضور ملت ایران مهم‌ترین عامل اقتدار است و این حضور در جاهای متعددی است؛ یکی از مهم‌ترینش انتخابات است. در انتخابات حضور ملت ایران کشور را بیمه می‌کند، دشمن را مأیوس می‌کند. سعی و تلاش [دشمنان] بر این است که با انواع و اقسام حیل نگذارند که مردم با شوق در انتخابات، شرکت کنند. من عرض می‌کنم: مردم با شوق و ذوق باید در انتخابات شرکت کنند... آنچه که امروز خواستم عرض بکنم اصل این قضیه است؛ مراقبت کنید که مبادا دشمن بتواند در این زمینه خواسته‌ی خودش را که عبارت است از کم‌رنگ کردن و بی‌رونق کردن انتخابات تحقق ببخشد.^۱ برادران عزیز! انتخابات برای کشور ما و ملت ما یک فرصت است، برای دشمنان ما یک تهدید است؛ انتخابات را دست‌کم نباید گرفت. اینکه بعضی‌ها راجع به انتخابات حرف می‌زنند، هر چه دلشان می‌خواهد می‌گویند، مردم

۱. خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۹۸/۱۰/۲۷

را دلسرد می‌کنند، نباید انسان به آسانی از این عبور بکند؛ انتخابات برای کشور ما یک فرصت بسیار بزرگی است: اولاً انتخابات اگر پُرشور انجام بگیرد و مردم به صورت کامل پای صندوق‌های رأی حضور پیدا کنند، این تضمین‌کننده‌ی امنیّت کشور است، امنیّت کشور را تضمین می‌کند؛ چرا؟ برای خاطر اینکه دشمنانی که کشور را، ملّت را تهدید می‌کنند، از پشتوانه‌ی مردمی بیشتر هراس دارند تا امکانات تسلیحاتی ما؛ بله، از موشک ما هم می‌ترسند اما از پشتوانه‌ی مردمی نظام بیشتر می‌ترسند. حضور در انتخابات نشان‌دهنده‌ی پشتوانه‌ی مردمی از نظام است، به همین دلیل موجب امنیّت است.

ثانیاً نشان‌دهنده‌ی عزم و اقتدار ملّت ایران است. خب، گرفتاری‌هایی وجود دارد در کشور؛ خود آن‌ها هم می‌دانند. این تحریم‌های آن‌ها، به اضافه‌ی بعضی از کم‌کاری‌هایی که خود ما داریم، مشکلاتی برای مردم درست کرده، مردم گلایه‌هایی دارند، با وجود این، چون پای انتخابات در میان است، چون پای آبروی نظام در میان است، چون پای امنیّت کشور در میان است، مردم می‌آیند وسط میدان؛ این نشان‌دهنده‌ی عزم ملّی، اقتدار ملّی و بصیرت ملّی است؛ این هم مطلب دیگر.

بعد خود انتخابات حل‌کننده‌ی بسیاری از مشکلات بین‌المللی ما است. کسانی که ناظران بین‌المللی هستند، قضاوتشان نسبت به کشورها و برخوردی که باید با این کشورها داشته باشند به این چیزها خیلی وابسته است. بینند مجلس این کشور - اگر مجلسی دارد - رؤسای این کشور چه جور انتخاب می‌شوند؟ به وسیله‌ی چه کسانی انتخاب می‌شوند؟ با چه حجمی از پشتیبانی انتخاب می‌شوند؟ اینها تأثیر دارد.

علاوه‌ی بر اینها انتخابات ریاست جمهوری و انتخابات مجلس شورای اسلامی یک فرصتی است برای ورود افکار جدید، راه‌های نو در چرخه‌ی تصمیم‌گذاری کشور، تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری کشور. افکارنویی می‌آید، بخصوص اگر چنانچه - ان شاء الله بعد عرض خواهم کرد - آدم‌های درست و حسابی را بتوانیم پیدا کنیم و آن‌ها را انتخاب بکنیم، این تأثیر می‌گذارد و حرف‌های جدیدی وارد چرخه‌ی تصمیم‌گیری کشور و تصمیم‌سازی کشور خواهد شد و می‌توانند برای [حل] مشکلات کشور راه‌های تازه‌ای ارائه کنند، چاره‌اندیشی کنند و حرف‌های کارشناسانه‌ای بزنند.

مسئله‌ی اقتصاد خیلی مهم است که بنده همیشه تکرار کرده‌ام، مسئله‌ی فرهنگ خیلی مهم است، مسئله‌ی تقویت علمی و پیشرفت خیلی مهم است اما اساس همه‌ی اینها مسئله‌ی انتخابات است. **انتخاب ما اگر یک انتخاب قوی و درست و عمومی باشد، به نظر من همه‌ی این مشکلات به تدریج حل خواهد شد.** این نشان دهنده‌ی اهمیت انتخابات است.

بنابراین انتخابات اساسی‌ترین مسئله‌ی کشور است. نباید این مسئله‌ی اساسی را با حاشیه‌سازی و اظهارات گوناگون و حرف‌های دلسردکننده و ناامیدکننده از رونق انداخت؛ متأسفانه از این حرف‌ها هست. البته دشمن فعال است، تازگی هم ندارد؛ دشمنان از همان سال‌های اوّل روی انتخابات ما همیشه علامت سؤال می‌گذاشتند. گاهی می‌گفتند که در این انتخابات تخلف شده، گاهی می‌گفتند مهندسی شده است؛ خارجی‌ها از این حرف‌ها مکرّر می‌گفتند. خیلی هم تأثیری نداشت، در مردم تأثیری ندارد. مردم به فلان رادیوی خائنی که اجتماعات عظیم میلیونی را می‌گوید چند هزار نفر اما اگر چنانچه دویست نفر آدم در خیابان مشغول شرارت بشوند، می‌گوید ملت ایران، اطمینان نمی‌کنند، اعتماد نمی‌کنند؛

معلوم است. لکن این مشروط بر این است که از داخل به آن‌ها مایه داده نشود. تأکید بنده روی این است. توجّه بکنند گویندگان و کسانی که تربیون‌هایی در اختیار دارند، جایگاهی دارند و می‌توانند حرف بزنند - چه در رسانه‌ها، چه در فضای مجازی - جوری حرف نزنند که دشمن سوءاستفاده کند و از قول آن‌ها این مطلب را چند برابر بزرگ کند و مایه‌ی دلسردی مردم در انتخابات بشوند. وقتی شما بگویید این انتخابات مهندسی شده است، خب مردم دلسرد می‌شوند. وقتی شما بگویید که اینجا دموکراسی نیست، اینها انتخابات نیست، انتصابات است، خب مردم دلسرد می‌شوند؛ در حالی که این دروغ است، چنین چیزی نیست. انتخابات در ایران جزو سالم‌ترین انتخابات در دنیا است. بعضی از کشورهای دنیا البته انتخابات خوبی دارند اما بهتر از انتخابات ما نیست، سالم‌تر از انتخابات ما نیست...

انتخابات در کشور ما انتخابات سالمی است؛ من تعجب می‌کنم از بعضی‌ها که خودشان به وسیله‌ی انتخابات به یک جایی رسیده‌اند، همین‌ها انتخابات را زیر سؤال می‌برند؛ چطور آن وقتی که انتخابات به نفع شما است، صحیح و متقن است، اما آنجایی که به نفع

شما نیست، انتخابات می‌شود خراب؟
«وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ»؛ قرآن
می‌گوید اگر در قضاوت، حق طرف آن‌ها شد،
قبول می‌کنند قضاوت را، اگر طرف آن‌ها نشد،
قبول نمی‌کنند؛ بعد می‌فرماید: «أَفَى قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ؟» در دل اینها مرض هست؟

خب پس ما از دشمن که گلایه‌ای نداریم،
دشمن خُب دشمنی می‌کند، شأنش این
است، اما از دوستان، از کسانی که در داخل
کشور هستند - چه یک نویسنده‌ی روزنامه،
چه [آن] کسی که با فضای مجازی ارتباط دارد،
چه آن کسی که نماینده‌ی مجلس است، چه
آن کسی که مسئول مهمّ دولتی است - [توقع
داریم]؛ همه بایستی مراقبت کنند. این جور
نباشد که ما به زبان به مردم بگوییم که در
انتخابات شرکت کنید، منتها یک جوری حرف
بزنیم که مردم را از ورود در انتخابات دلسرد
کند؛ این درست نیست، این غلط است.

یکی از غلط‌ترین کارها در این زمینه، حمله‌ی
به شورای نگهبان است؛ خب، شورای نگهبان
یک مجموعه‌ی مورد اعتماد است؛ در قانون
اساسی شأنی برای شورای نگهبان معین
شده است، مشخص شده است؛ شش نفر
فقیه عادل، شش نفر حقوق‌دان برجسته که
منتخب مجلس شورای اسلامی در شورای

نگهبان هستند؛ چطور آسان مَّتْهم بکنند شورای نگهبان را که مثلاً از روی غرض فلان کس را رد کرده‌اند، یا فلان کس را قبول کرده‌اند؟ خب این تهمت زدن است. تهمت گناه کبیره است؛ توبه لازم دارد؛ باید توبه کنند.

انتخابات مهم است؛ من در نماز جمعه‌ی چند هفته‌ی قبل عرض کردم به ملت ایران که علاج مشکل ما با دشمنان قوی پنجه‌ی بی‌رحم بین‌المللی این است که باید قوی بشویم؛ یکی از مؤلفه‌های قوی شدن این است که مجلس قوی داشته باشیم. مجلس شورای اسلامی که محلّ قانون‌گذاری است بایستی قوی باشد؛ کی مجلس قوی خواهد شد؟ آن وقتی که مجلس شورای اسلامی با رأی بالایی تشکیل بشود؛ این مجلس آن وقت قوی خواهد بود، پشتوانه خواهد داشت.

گلایه‌های مردمی ربطی به انتخابات ندارد. مردم گلایه‌هایی دارند از مسائل معیشتی؛ یک مقداری‌اش مربوط به برخی از قوانین ما است، یک مقداری‌اش مربوط به برخی از مدیران اجرایی ما است که موجب گلایه‌ی مردم است؛ حق هم دارند و در اغلب موارد این گلایه‌ها به‌جا است اما این ربطی به انتخابات ندارد. مردم گلایه‌شان را از کس دیگری می‌کنند اما قدر مجلس را که مال

نظام، مال کشور و مال عموم ملت ایران است می‌دانند و در تعیین مجلس ان شاء الله و به توفیق الهی حضور قوی‌ای خواهند داشت.

من عرض می‌کنم که هر کسی به ایران علاقه‌مند است [باید رأی بدهد]. قبل‌ها هم ما این را عرض کرده‌ایم، حالا هم تکرار می‌کنیم؛ ممکن است یکی، از شخص این حقیر خوشش نیاید، خب نیاید عیبی ندارد، [اما] ایران را، کشورش را دوست دارد یا نه؟ [پس] باید در انتخابات شرکت کند. هر کسی که امنیت کشور را دوست دارد، هر کسی که حل شدن مشکلات کشور را دوست دارد، هر کسی که گردش نخبگانی صحیح را در کشور دوست دارد باید در انتخابات شرکت کند؛ همه باید شرکت کنند. البته بنده مطمئنم که افراد مؤمن و انقلابی و علاقه‌مند به سرنوشت انقلاب، با انگیزه‌ی بیشتری شرکت می‌کنند اما آن کسانی هم که انگیزه‌ی انقلابی ندارند، انگیزه‌ی دینی ندارند، خب کشورشان را که دوست دارند؛ اینها هم باید در انتخابات شرکت کنند. خب این راجع به اصل انتخاب.

اما نوع انتخاب؛ چه کسی را انتخاب بکنیم؟ خب ما آدم معرفی نمی‌کنیم. هرگز در هیچ انتخاباتی رسم بنده نیست که حتی اشاره کنم به کسی تا انتخاب بشود، اما این خصوصیات

به نظر من در منتخب [باید] وجود داشته باشد: **اولاً مؤمن باشد. کسانی را انتخاب کنید که دارای ایمان باشند.** ایمان است که از کج روی و انحراف و پای غلط گذاشتن و پای کج گذاشتن جلوگیری می‌کند؛ ایمان، نمی‌گذارد که وسوسه‌ها در انسان اثر بکند. بعضی‌ها ابتدای کار، آدم‌های خوبی هستند، منتها وقتی وارد عرصه‌هایی می‌شوند، وسوسه‌ها اینها را به این طرف و آن طرف می‌کشاند؛ اگر ایمان قوی باشد، از این انحراف‌ها مصون می‌مانند. [پس]، مؤمن باشند.

بعد، **انقلابی باشند؛** واقعاً به معنای واقعی کلمه، دل به انقلاب داده باشند و انقلاب را به معنای واقعی کلمه پذیرفته باشند؛ اینها را انتخاب کنید. بعد، شجاع باشند. آن نماینده‌ای که از حرف زدن علیه فلان قدرت خارجی هم می‌ترسد، لایق این نیست که بیاید [برای] مردم ایران، با این عزّت، با این شجاعت نمایندگی کند. البتّه نمایندگان کنونی مجلس کار خوبی کردند؛ این آخر، بعد از شهادت شهید سلیمانی، علیه آمریکا حرکت خوبی را انجام دادند. بایستی باشجاعت [عمل کرد]؛ چون هیچ کاری با ترس و لرز و خوف و هراس پیش نخواهد رفت. باید شجاعانه، البتّه مدبّرانه و عاقلانه عمل کرد.

دارای روحیه‌ی جهادی باشند؛ شب و روز
نشناسند. کارآمد باشند؛ به معنی واقعی کلمه
طرفدار عدالت باشند. کشور ما به عدالت
احتیاج دارد، بشریت به عدالت احتیاج دارد؛ منتها
عدالت در دنیا مهجور و غریب است. جمهوری
اسلامی پرچم عدالت را بلند کرده؛ نگذاریم که
این پرچم بخوابد. به معنای واقعی کلمه دنبال
عدالت باشیم؛ هم عدالت اقتصادی، هم عدالت
حقوقی، هم عدالت سیاسی؛ در همه‌ی زمینه‌ها
عدالت باید وجود داشته باشد.

خب اگر می‌توانیم یک چنین افرادی را
بشناسیم، که بهشان رأی می‌دهیم؛ اگر
نشناختیم، از آدم‌های بصیر و مورد اعتماد
استفاده کنیم. کسی نگوید که «خیلی خب،
شرایط نامزد انتخاباتی، اینها باید باشد، من که
نمی‌شناسم، نمی‌دانم، پس بنابراین بهتر است
که رأی ندهم»؛ نه، حتماً رأی بدهید، منتها به
افراد بصیر، به افراد مورد اعتماد، به کسانی که
انسان بتواند به اینها اطمینان بکند مراجعه
کنید، از اینها سؤال کنید، از اینها پرسید؛ اگر
راهنمایی کردند، راهنمایی‌شان را قبول بکنید
تا ان شاء الله همه‌ی مردم با نیت خالص و با اتکاء
به خدای متعال وارد میدان بشوند.^۱

۱. بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۹۸/۱۱/۱۶

فصل پنجم

شاخصه کارکنان نظام
در «گام دوم انقلاب»

فصل پنجم - شاخصه کارگزاران نظام در «گام دوم انقلاب»^۱

♦ جوان بودن

انقلاب به یک انحطاط تاریخی طولانی پایان داد و کشور که در دوران پهلوی وقاجار به شدت تحقیر شده و به شدت عقب مانده بود، در مسیر پیشرفت سریع قرار گرفت؛ در گام نخست، رژیم ننگین سلطنت استبدادی را به حکومت مردمی و مردم سالاری تبدیل کرد و عنصر اراده‌ی ملی را که جان مایه‌ی پیشرفت همه جانبه و حقیقی است در کانون مدیریت کشور وارد کرد؛ آنگاه جوانان را میدان دار اصلی حوادث و وارد عرصه‌ی مدیریت کرد؛ روحیه و باور «ما می‌توانیم» را به همگان منتقل کرد... اینجانب به جوانان عزیز که آینده‌ی کشور، چشم‌انتظار آن‌ها است صریحاً می‌گویم آنچه تاکنون شده با آنچه باید می‌شده و بشود، دارای فاصله‌ای ژرف است.

در جمهوری اسلامی، دل‌های مسئولان به‌طور

۱. مطالب این فصل، از «بیانیه گام دوم انقلاب» رهبر معظم انقلاب علیه‌السلام خطاب به ملت ایران (صادر شده در تاریخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۲) گزینش و ارائه شده است.

دائم باید برای رفع محرومیت‌ها بتپید و از شکاف‌های عمیق طبقاتی به‌شدت بیمناک باشد. در جمهوری اسلامی کسب ثروت نه‌تنها جرم نیست که مورد تشویق نیز هست، اما تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی که همه به بی‌عدالتی می‌انجامد، به‌شدت ممنوع است؛ همچنین غفلت از قشرهای نیازمند حمایت، به‌هیچ‌رو مورد قبول نیست.

این سخنان در قالب سیاست‌ها و قوانین، بارها تکرار شده است ولی برای اجرای شایسته‌ی آن، چشم امید به شما جوان‌ها است؛ و اگر زمام اداره‌ی بخش‌های گوناگون کشور به جوانان مؤمن و انقلابی و دانا و کاردان - که بحمدالله کم نیستند - سپرده شود، این امید برآورده خواهد شد؛ ان شاءالله.

♦ جهت‌گیری انقلابی و جهادی

محصول تلاش چهل‌ساله، اکنون برابر چشم ما است: کشور و ملت‌ی مستقل، آزاد، مقتدر، باعزت، متدین، پیشرفته در علم، انباشته از تجربه‌هایی گران‌بها، مطمئن و امیدوار، دارای تأثیر اساسی در منطقه و دارای منطق قوی در مسائل جهانی، رکورددار در شتاب پیشرفت‌های علمی، رکورددار

در رسیدن به رتبه‌های بالا در دانش‌ها و فناوری‌های مهم از قبیل هسته‌ای و سلول‌های بنیادی و نانو و هوافضا و امثال آن، سرآمد در گسترش خدمات اجتماعی، سرآمد در انگیزه‌های جهادی میان جوانان، سرآمد در جمعیت جوان کارآمد، و بسی و ویژگی‌های افتخارآمیز دیگر که همگی محصول انقلاب و نتیجه‌ی جهت‌گیری‌های انقلابی و جهادی است. و بدانید که اگر بی‌توجهی به شعارهای انقلاب و غفلت از جریان انقلابی در برهه‌هایی از تاریخ چهل ساله نمی‌بود. که متأسفانه بود و خسارت بار هم بود - بی‌شک دستاوردهای انقلاب از این بسی بیشتر و کشور در مسیر رسیدن به آرمان‌های بزرگ بسی جلوتر بود و بسیاری از مشکلات کنونی وجود نمی‌داشت.

♦ بهره‌گیری از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته

راه طی شده فقط قطعه‌ای از مسیر افتخارآمیز به سوی آرمان‌های بلند نظام جمهوری اسلامی است. دنباله‌ی این مسیر که به گمان زیاد، به دشواری گذشته‌ها نیست، باید با همت و هشیاری و سرعت عمل و ابتکار شما جوانان طی شود. مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان، در همه‌ی میدان‌های سیاسی و اقتصادی و

فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویت و عدالت، باید شانه‌های خود را به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره گیرند، نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند.

♦ به‌کارگیری ظرفیت‌های طبیعی و انسانی کشور

نکته‌ی مهمی که باید آینده‌سازان در نظر داشته باشند، این است که در کشوری زندگی می‌کنند که از نظر ظرفیت‌های طبیعی و انسانی، کم‌نظیر است و بسیاری از این ظرفیت‌ها با غفلت دست‌اندرکاران تاکنون بی‌استفاده یا کم‌استفاده مانده است. همّت‌های بلند و انگیزه‌های جوان و انقلابی، خواهند توانست آن‌ها را فعال و در پیشرفت مادی و معنوی کشور به معنی واقعی جهش ایجاد کنند.

♦ کارآمدی، پُرانگیزه بودن و خردمندی

مدیران کارآمد و پُرانگیزه و خردمند می‌توانند با فعال کردن و بهره‌گیری از آن، درآمدهای ملی را با جهشی نمایان افزایش داده و کشور را ثروتمند و بی‌نیاز و به معنی واقعی دارای اعتماد به نفس کنند و مشکلات کنونی را برطرف نمایند.

♦ امیدواری و نگاه خوش بینانه به آینده

پیش از همه چیز، نخستین توصیه‌ی من امید و نگاه خوش بینانه به آینده است. بدون این کلید اساسی همه‌ی قفل‌ها، هیچ گامی نمی‌توان برداشت. آنچه می‌گویم یک امید صادق و متکی به واقعیت‌های عینی است.

♦ اهل معنویت و رعایت فضیلت‌های اخلاقی

معنویت به معنی برجسته کردن ارزش‌های معنوی از قبیل: اخلاص، ایثار، توکل، ایمان در خود و در جامعه است، و اخلاق به معنی رعایت فضیلت‌هایی چون خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راستگویی، شجاعت، تواضع، اعتماد به نفس و دیگر خلقیات نیکو است. معنویت و اخلاق، جهت‌دهنده‌ی همه‌ی حرکت‌ها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است؛ بودن آن‌ها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی، بهشت می‌سازد و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند.

♦ اهل ستیز با کانون‌های ضد معنویت و اخلاق

اخلاق و معنویت، البته با دستور و فرمان به دست نمی‌آید، پس حکومت‌ها نمی‌توانند آن را با قدرت قاهره ایجاد کنند، اما اولاً خود

باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند و ثانیاً زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند و به نهادهای اجتماعی در این باره میدان دهند و کمک برسانند؛ با کانون‌های ضدّ معنویّت و اخلاق، به شیوه‌ی معقول بستیزند و خلاصه اجازه ندهند که جهنمی‌ها مردم را با زور و فریب، جهنمی کنند.

ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته و فراگیر، امکان بسیار خطرناکی در اختیار کانون‌های ضدّ معنویّت و ضدّ اخلاق نهاده است و هم‌اکنون تهاجم روزافزون دشمنان به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان و حتّی نونهالان با بهره‌گیری از این ابزارها را به چشم خود می‌بینیم. دستگاه‌های مسئول حکومتی در این باره وظایفی سنگین برعهده دارند که باید هوشمندان و کاملاً مسئولانه صورت گیرد.

♦ اهل مناسبات مدیریتی خردمندانه، رعایت عدالت اقتصادی و قوی کردن اقتصاد کشور

اقتصاد یک نقطه‌ی کلیدی تعیین‌کننده است. اقتصاد قوی، نقطه‌ی قوّت و عامل مهمّ سلطه‌ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه‌ی ضعف و زمینه‌ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان است. فقر

و غنا در مادّیات و معنویّات بشر، اثر می‌گذارد. اقتصاد البتّه هدف جامعه‌ی اسلامی نیست، اما وسیله‌ای است که بدون آن نمی‌توان به هدف‌ها رسید. تأکید بر تقویت اقتصاد مستقلّ کشور که مبتنی بر تولید انبوه و باکیفیّت، و توزیع عدالت‌محور، و مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف، و مناسبات مدیریتی خردمندانه است و در سال‌های اخیر از سوی اینجانب بارها تکرار و بر آن تأکید شده، به خاطر همین تأثیر شگرفی است که اقتصاد می‌تواند بر زندگی امروز و فردای جامعه بگذارد.

♦ اهل احساس مسئولیت، پیگیری و اقدام در خصوص سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

مهم‌ترین عیوب، وابستگی اقتصاد به نفت، دولتی بودن بخش‌هایی از اقتصاد که در حیطه‌ی وظایف دولت نیست، نگاه به خارج و نه به توان و ظرفیّت داخلی، استفاده‌ی اندک از ظرفیّت نیروی انسانی کشور، بودجه‌بندی معیوب و نامتوازن، و سرانجام عدم ثبات سیاست‌های اجرایی اقتصاد و عدم رعایت اولویّت‌ها و وجود هزینه‌های زائد و حتّی مسرفانه در بخش‌هایی از دستگاه‌های حکومتی است. نتیجه‌ی اینها مشکلات زندگی مردم از قبیل بیکاری جوان‌ها، فقر درآمدی در طبقه‌ی ضعیف و امثال آن است.

راه‌حلّ این مشکلات، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که باید برنامه‌های اجرایی برای همه‌ی بخش‌های آن تهیّه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت‌ها پیگیری و اقدام شود. درون‌زایی اقتصاد کشور، مولّد شدن و دانش‌بنیان شدن آن، مردمی کردن اقتصاد و تصدّی‌گری نکردن دولت، برون‌گرایی با استفاده از ظرفیّت‌هایی که قبلاً به آن اشاره شد، بخش‌های مهمّ این راه‌حل‌ها است. بی‌گمان یک مجموعه‌ی جوان و دانا و مؤمن و مسلّط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد برسند. دوران پیش‌رو باید میدان فعالیت چنین مجموعه‌ای باشد.

♦ طهارت اقتصادی و شجاعت در برخورد با فساد در دستگاه‌های حکومتی

فساد اقتصادی و اخلاقی و سیاسی، توده‌ی چرکین کشورها و نظام‌ها و اگر در بدنه‌ی حکومت‌ها عارض شود، زلزله‌ی ویرانگر و ضربه‌زننده به مشروعیت آن‌ها است؛ و این برای نظامی چون جمهوری اسلامی که نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیت‌های مرسوم و مبنایی‌تر از مقبولیت اجتماعی است، بسیار جدّی‌تر و بنیانی‌تر از دیگر نظام‌ها است. وسوسه‌ی مال و مقام و ریاست، حتّی در

علوی ترین حکومت تاریخ یعنی حکومت خود حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) کسانی را لغزاند، پس خطر بُروز این تهدید در جمهوری اسلامی هم که روزی مدیران و مسئولانش مسابقه‌ی زهد انقلابی و ساده‌زیستی می‌دادند، هرگز بعید نبوده و نیست؛ و این ایجاب می‌کند که دستگاهی کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در قوای سه‌گانه حضور دائم داشته باشد و به‌معنای واقعی با فساد مبارزه کند، به‌ویژه در درون دستگاه‌های حکومتی.

البته نسبت فساد در میان کارگزاران حکومت جمهوری اسلامی در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر و بخصوص با رژیم طاغوت که سرتاپا فساد و فسادپرور بود، بسی کمتر است و بحمدالله مأموران این نظام غالباً سلامت خود را نگاه داشته‌اند، ولی حتی آنچه هست غیر قابل قبول است. همه باید بدانند که طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه‌ی مقامات حکومت جمهوری اسلامی است...

در جمهوری اسلامی کسب ثروت نه‌تنها جرم نیست که مورد تشویق نیز هست، اما تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی که همه به بی‌عدالتی می‌انجامد، به شدت

ممنوع است؛ همچنین غفلت از قشرهای نیازمند حمایت، به هیچ‌رو مورد قبول نیست.

♦ اهل مقابله با ترویج سبک زندگی غربی

تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیان‌های بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان‌ها است...

سلام بر حضرت بقیة الله عَیْنَکَ اللهُ تَعَالٰی؛ سلام بر ارواح طیبه‌ی شهیدان و الامقام و روح مطهر امام بزرگوار؛ و سلام بر همه‌ی ملت عزیز ایران و سلام ویژه به جوانان.

دعاگوی شما
سیدعلی خامنه‌ای
۲۲ بهمن ماه ۱۳۹۷

کتاب‌نامه

۱. قرآن کریم
۲. امینی، عبدالحسین، *الغدير في الكتاب و السنة و الادب*، ترجمه محمد تقی واحدی، تهران: نشر کتابخانه بزرگ اسلامی، ۱۳۶۸
۳. بنی‌هاشمی خمینی، سید محمد حسن، *توضیح المسائل مراجع*، چ ۱۷، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۵.
۴. پاینده، ابوالقاسم، *نهج الفصاحه*، تهران: سازمان انتشارات جاویدان، ۱۳۶۲.
۵. تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد، *نورالحکم و درر الکلم*، ابوالفتح آمدی، ج ۲، چ ۲، قم: دارالکتاب الإسلامی، ۱۴۱۰ ق.
۶. جوادی آملی، عبد الله، *استفتائات*، قم: اسراء، ۱۳۹۲
۷. حکیمی، محمد رضا، علی و محمد، *الحیة*، ۱۳۹۴، ترجمه احمد آرام، چ ۴، قم: دلیل ما، ۱۳۸۰.
۸. خمینی، روح الله، *صحیفه امام*، چ ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمة الله علیه، ۱۳۸۶.
۹. ساعی مهدی، به سوی محبوب، دستورالعمل‌ها و رهنمودهای آیت الله

- العظمى بهجت، چ ۵، قم: شفق، ۱۳۸۶.
۱۰. سید رضی، **نهج البلاغه**، ترجمه محمد دشتی، قم: امیرالمؤمنین علیه السلام، ۱۳۸۵.
۱۱. سیوطی، عبدالرحمن بن ابوبکر، **الجامع الصغير في احاديث البشير النذير**، دارالفکر للطباعة والنشر والتوزيع، بیروت، ۱۴۰۱ ق.
۱۲. شیخ حرّ عاملی، محمد بن حسن، **وسائل الشيعة**، تصحیح و تحقیق مؤسسة آل البيت عليه السلام، ج ۱۱، چ ۱، قم: مؤسسة آل البيت عليه السلام، ۱۴۰۹ ق.
۱۳. شیخ مفید، محمد بن محمد، **الإختصاص**، تحقیق و تصحیح علی اکبر غفاری و محمود محرمی زرنندی، چ ۱، قم: المؤتمر العالمي لالفية الشيخ المفيد، ۱۴۱۳ ق.
۱۴. صافی گلپایگانی، لطف الله، **رساله توضیح المسائل**، چ ۵، مشهد: هاتف، ۱۳۸۷.
۱۵. علاء الدین علی بن حسام الدین ابن قاضی خان القادری الشاذلی الهندی البرهانفوری، **کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال**، تحقیق بکری حیانی . صفوة السقا، ج ۲ و ۱۵، مؤسسة الرسالة، ۱۴۰۱ ق.
۱۶. کلینی، محمد بن یعقوب، **کافی**، تحقیق و تصحیح دارالحديث، ج ۱ و ۲، چ ۱، قم: دار

الحديث، ۱۴۲۹ق.

۱۷. گروه علمی اداره پاسخگویی به سؤالات
دینی آستان قدس رضوی، **انتخابات از
منظر فقه و اخلاق**، مشهد: اداره تولیدات
فرهنگی آستان قدس رضوی، ۱۳۹۲.

۱۸. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی،
بحار الأنوار، تحقیق جمعی از محققان، ج
۷۲، چ ۲، بیروت: دار إحياء التراث العربی،
۱۴۰۳ ق.

۱۹. محمودی، سید محسن، **مسائل جدید از
دیدگاه علما و مراجع تقلید**، چ ۱۶، ورامین:
صاحب الزمان عَلَيْهِ السَّلَام، ۱۳۸۷.

۲۰. میرزا حسین نوری، **مستدرک الوسائل و
مُسْتَنْبَطُ الْمَسَائِل**، ج ۱۲، بیروت: مؤسسة
آل البيت عَلَيْهِمُ السَّلَام لاحیاء التراث، ۱۴۰۸ ق.

۲۱. پایگاه اطلاع رسانی آیت الله العظمی
خامنه‌ای به نشانی:

۲۲. www.khamenei.farsi.ir مجموعه بیانات،
۱۳۷۱/۱/۷، ۱۳۹۸/۱۱/۱۶.

۲۳. پایگاه اطلاع رسانی آیت الله العظمی
مکارم شیرازی به نشانی:

www.persian.makarem.ir

۲۴. پایگاه اطلاع رسانی خبرگزاری دانشجویان
ایران (ایسنا) به نشانی: www.isna.ir

